

Upernavik gennem 100 år

Oplevelser på en kajakrejse fra Upernavik til Thule 1993

Af John Andersen med fotos af Ture Andersen

John Andersen og Ture Andersen holder frokosthvil på et isfjeld ud for Navdlortoq, som ligger ca. 40 km øst for Savigsivik. Herfra og frem til Savigsivik pakkede vinterisen, så det tog 2½ døgn at nå frem.

Nej! råbte Ture. Jeg vil ikke gå på den tynde is. Jeg vil ikke falde i vandet mere! Tag det nu roligt, sagde jeg, der sker ikke noget. Du skal blot gå på de hvide snefelter, der er isen sikker. Så må du gå først, sagde han modvilligt. Isen splintrede som glasskår omkring stævnen på kajakken, da jeg med fuld kraft tørnede mod den skarpe nyis. Med hjælp af isøksen fik jeg halet kajakken op på et af de hvide snefelter. Isen bevægede sig sejt under mine fødder, men den kunne holde. Kom nu bare, råbte jeg ud til Ture, som lå 50 meter ude i en bred åbent-

vandsrevne og så på mine iseksperimenter. Hurtigt roede han hen mod mig og trak sig op på isen. Vi tog trækselen omkring livet og sprang afsted fra det ene

John Andersen, født 1943, arkitekt, lektor ved Kunstakademiets Arkitektskole, København. Har siden 1960 rejst overalt i Grønland på forskellige videnskabelige ekspeditioner. Som eventyrer, krydset indlandsisen og sejlet i kajak langs Grønlands mest utilgængelige kyster. Har skrevet artikler om rejser, medvirket i radioprogrammer samt afholdelse af mange årlige foredrag.

hvide snefelt efter det andet. Det var rådden, gammel vinteris vi gik afsted på. Det er meget farligt, fordi det er umuligt at se, hvor tyk – eller rettere hvor tynd – isen er.

Efter et par timer havde Ture lært teknikken. Når isen begyndte at gynge, gjaldt det om at komme hurtigt frem, eller at springe op i kajakken, før isen brast.

Foran os lå den berygtede Melville Bugt og 400 kilometer med isfjelde og masser af gammel vinteris, før vi var i Thule. Men vi var fyldt med humør og eventyrlyst. Vores opgave var færdig. Vi havde fået penge fra Kulturministeriet, Grønlands Hjemmestyre og private sponsorer til at gennemfotografere hele Upernavik kommune, hvor materialet skulle indgå i en stor udstilling om Grønlands største fangerdistrikt i forbindelse med FN-året for oprindelige folk.

Vores rejse startede for en måned siden med et ophold i Nuuk. På Grønlands Nationalmuseum gennemgik vi det omfattende fotoarkiv med gamle fotografier fra Upernavik distrikt. De ældste stammede tilbage fra 1880-erne, en del fra århundredeskiftet og mange fra 30-erne med billeder af bl.a. den dygtige fotograf Jette Bang.

Ideen bag den kommende fotoudstilling var at sætte de gamle fotografier sammen med nye farveoptagelser, for på den måde at kunne sammenligne steder og situationer. Udstillingen skulle vise den hastige udvikling, der er sket i Grønland, samt beskrive hvordan det traditionelle fangsterhverv endnu har stor betydning for de små samfund.

Fra Nuuk tog vi til Upernavik i Nordvestgrønland. Med os havde vi ca. 200 kopier af gamle fotografier. Nu skulle vi finde de samme motiver i et distrikt på størrelse med Jylland.

Upernavik er den største by i distriktet. Her ligger administrationen, sygehuset, alderdomshjemmet, forsyningshavnen. Byen har en lang og omtumlet historie. Naturligvis har eskimoerne boet her gennem mange tusinde år, som de fleste andre steder i Grønland. Her er adgang til det åbne hav i store dele af året. Det var også årsagen til, at hollandske hvalfangere allerede i 1600-tallet drev hvalfangst i området ud for det nuværende Upernavik. Der opstod »tuskhandel« med de fremmede, hvor eskimoerne byttede bjørneskind og narhvaltænder for glasperler, knive og tøj. I 1769 anlagde handelsassistent Andreas Bruun den første koloni. I 1772 flyttede kolonien længere nordpå til det nuværende sted. De første bygninger var naturligt nok kirke, præstebolig, handelschefbolig, pakhouse etc. Igennem 150 år boede grønlænderne i små tørvemurs-huse, omkring kolonitidens farvestrålende træbygninger. Kun langsomt ændrede det »oprindelige eskimoiske overlevelseshus« sig til noget, man kan kalde en bolig, set med vort syn.

Spændende og til tider meget vanskeligt var det at »genfinde« de gamle motiver. Hundrede af små farvestrålende træhuse, elværker, pakhouse, butikker og skoler har indenfor de sidste 25 år ændret Upernavik til en ny og meget ung by. Op ad stejle trætrapper, ind mellem tætte træhuse, gennem dynger af affald og forbi slumrende slædehunde gik

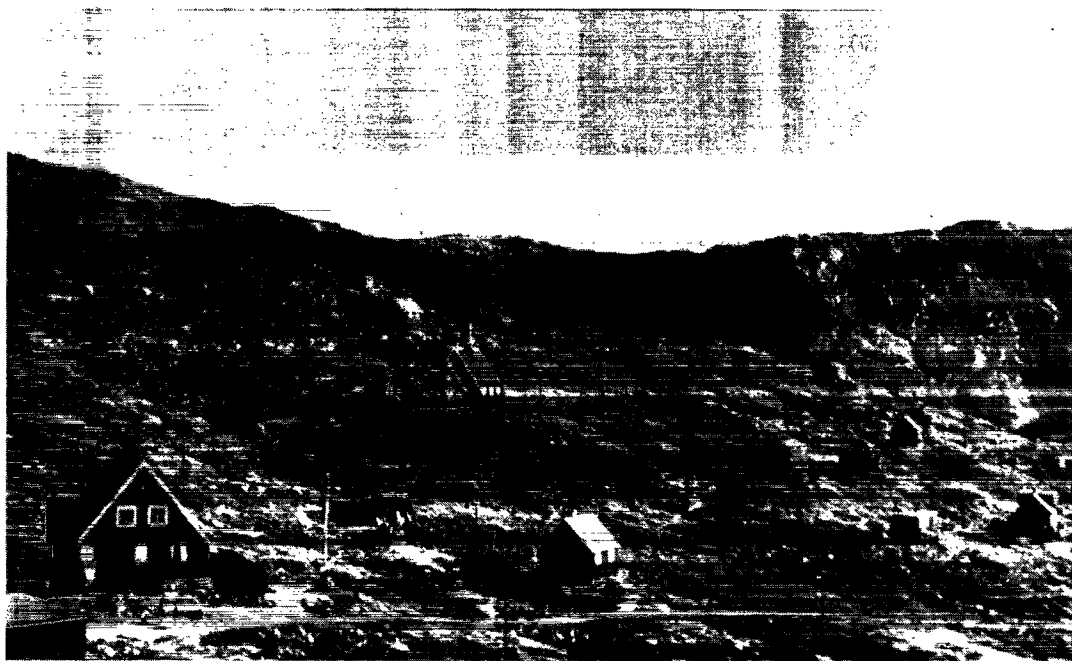
John Andersen i kajak ud for Kløftet Nunatak på vej over den isfyldte Melville Bugt, juli 1993.

det i silende regn. Men Ture tog opgaven meget seriøst og fandt omhyggeligt de rigtige motivstandpunkter.

På vores sidste ekspedition 3 år tidligere, hvor vi sejlede i kajak fra Jakobs-havn til Upernavik, havde vi et par alvorlige sammenstød. Nu var Ture blevet 19 år og er i lære som fotograf. For at undgå problemer os imellem, havde vi derfor indgået den aftale, at han havde ansvaret for alle optagelserne til udstillingen. Jeg kunne så gå rundt og småfotografere, tale med folk, planlægge vores arbejde osv. Efter en uge var vi færdige i Upernavik og skulle herefter rundt i distriktet og fotografere.

Da budgettet til udstillingen var meget stramt, valgte vi at sejle i kajak. Det havde flere fordele. For det første var

det billigere end at flyve rundt med helikopter eller at leje en båd. For det andet kunne vi være sikre på at komme frem til alle beboede steder. Især mange af de gamle bopladser og nedlagte bygder lå ofte på lokaliteter, hvor der var meget is. For det tredje ville vi ikke gribe forstyrrende ind i grønlændernes fangstpladser, og fangerne ville helt sikkert være positive overfor vort arbejde, når vi kom sejlede i kajak. Ulemperne var først og fremmest at rejsen ville tage 7-8 uger i stedet for 2, men da Grønland er et enormt land med en fantastisk natur, ville en forceret rejse ikke retfærdiggøre det, vi kunne få ved at rejse i et roligere tempo. Desuden var jeg sikker på, at det ville blive både eventyrligt og en stor oplevelse. Der er 11 bygder. De fleste er

Upernavik ca. 1935 med den nye kirke fra 1925 i midten. Tørvehuset foran var borgmester Niels Maataqs fødehjem. Træhuset i forgrunden er lægeboligen.

meget små med under 100 indbyggere. Som regel ligger de gunstigt i forhold til de gode fangstpladser. Allerede under besøget i den første bygd viste det sig, at min teori med at sejle i kajak holdt. Vi blev simpelthen modtaget med en utrolig gæstfrihed overalt. Drengene kom løbende ned til havet for at tage imod os, fangerne spurgte interesseret til vores rejse og ikke mindst til kajakkerne. Vi blev overalt budt på sælkød, hellefisk og kaffe. Når vi viste vores gamle fotografier og spurgte om, hvor de forskellige huse havde ligget, eller hvilke personer, der var på billederne, blev stuen fyldt med folk, der ville hjælpe til med at identificere personer og steder. Det var en vidunderlige oplevelse at mærke så stor en interesse for vores opgave. En voldsom kontrast til, hvordan man rea-

gerede i Nuuk. Her var det som i Danmark, man er sig selv nærmest og tænker ikke meget på dem, som i virkeligheden er fundamentet i den grønlandske kultur.

Tugssaq, Naujat, Innaarsuit, Tasiussaq osv., den ene bygd efter den anden lagde vi efterhånden bag os, som vi langsomt roede nordover. Vejret var ikke med os de første uger. Regn, sne og tåge. Men så en dag, da vi nåede op til den imponerende Ussing Isfjord, klarede vejret. Vi udsøgte os en lejrplads med en smuk udsigt. Det er et af de mange privilegier, man har som uafhængig kajakmand, hver dag at vælge en ny smuk lejrplads. Teltet blev rejst 20 meter over isfjorden på de nøgne klipper. Den store isbræ fra indlandsisen var meget produktiv, ustandselig så vi store

Kirken fra 1925 er i dag omgivet af en mængde små træhuse, som meget pittoresk klatrer op ad fjeldsiden.

isfjelde langsomt rulle i havet, efterfulgt af en rumlende torden.

Dønningerne kan blive meget høje, men vegetationen omkring os viste, at vi lå sikkert. Det var blevet sent, omkring midnat, men endnu med sol, vi var jo langt nord for polarcirklen. Vi gik igang med at koge et par alke, som Ture havde skudt, sagde ingenting, lå blot tavse og stirrede på det fantastiske sceneri, der udspillede sig foran os. Mange timer senere vågnede jeg kold og stiv i kroppen, da et kæmpebrag rullede ud gennem isfjorden. Jo, vi og kajakkerne var i sikkerhed, da dønningerne ramte klipperne. Jeg tog tøjet af, kravlede i soveposen og faldt snart i søvn.

Den næste dag sejlede vi ind i den store Inugsulik Bugt, et af de bedste fangstområder i Upernavik distrikt. Her fin-

des overalt på de små øer gamle eskimopladser. Dem skulle vi også fotografere, flere af Jette Bangs billeder fra 1936 stammer herfra.

Oven på et par vidunderlige solskinsdage kom der tæt tåge og meget is. Ture syntes det var spændende, men man skal være meget forsigtig, når man sejler ind og ud mellem isflagerne. Man mister meget let orienteringen i tåge. Naturligvis havde vi begge kompas omkring halsen. Mens Ture baksede med isflagerne, lå jeg bagude og holdt kursen. På den måde kunne vi spare tid. Desuden havde vi en GPS-navigator med. Et par gange modtog vi signaler fra satellitterne og konstaterede, at vores position var korrekt. Jeg havde fået den af Sony i Japan og havde egentlig planlagt at bruge den til en ekspedition til Nordpolen.

Foreløbig mangler jeg penge dertil, men måske kan det realiseres i 1995.

Efter 3 uger kom til til Kullorsuaq, den nordligste og største af bygderne i kommunen. Kullorsuaq betyder tommelfinger og stammer fra et stejlt fjeld, som ligner en lodretstående tommelfinger, når man kommer fra syd. Vi boede en uge hos handelsbestyrer Jørgen Hansen. En umådelig begavet og flittig mand. Klokken 8 om morgenen var han på kontoret, klokken 14.30 var han færdig og en halv time senere var Jørgen på vej ud af fjorden på jagt. Ture var med på sæljagt flere gange. Det var spændende, men meget koldt at sidde stille i en lille jolle med en 50 hestekræfters påhængsmotor. En aften, da de kom sent hjem, spurgte Ture, hvad det var for en

John Andersen i samtale med storfangeren Nikolaj Jensen, som var til stor hjælp med at bestemme personerne på de gamle fotografier fra bygden Kullorsuaq helt tilbage til begyndelsen af 1930'erne. I dag er Nikolaj Jensen 70 år, men stadig aktiv fanger og med et fantastisk humør.

Nikolaj Jensen fra Kullorsuaq iført kajakpels, fotograferet af Jette Bang i 1956.

mærkelig lugt, der var i hele huset. »Kogt kød«, sagde jeg og et stort fad blev sat ind på spisebordet. Ture spurgte Jørgen, hvad det var for noget kød – »lammekød« sagde Jørgen og grinede. »Jeg har aldrig hørt, at man skal koge lammekød i 4 timer« sagde jeg til Jørgen, som smilende svarede, at vi trygt kunne spise kødet, for det var en meget fed, og ikke særlig gammel slædehund! Ture prøvede, men tanken om, hvad de grønlandske slædehunde spiser, fik ham til at melde fra. Kødet var meget mørt, og efter et par mundfulde smagte det ganske udmærket.

Vi besøgte mange mennesker i Kullorsuaq og naturligvis stedets »grand old man«, Nikolaj Jensen. Han boede i den nordligste del af bygden, direkte ned til

Kullorsuaq er den største bygd i Upernavik kommune med over 300 indbyggere. Bygden ligger meget smukt på en stor skrænt med udsigt mod syd til Holm Ø.

fjorden med en fantastisk udsigt til Holm Ø. Nikolaj Jensen er storfanger og trods sine 70 år endnu meget aktiv. Kødstativet var fyldt med kød, hans hunde var store med en flot pels og kajakken lå klar på træstativet. Da vi snakkede om kajaksejlads, sagde han med et glimt i øjet, at mandehullet nok skulle udvides en lille smule. Nikolaj var blevet noget kraftigere. Allerede i slutningen af 30-erne var han som ung fanger kendt som en meget dygtig kajakmand. Da jeg fortalte ham, at vi ville sejle over Melville Bugt i vores kajaker, rystede han på hovedet. »Der er alt for meget vinteris i år, vent hellere til slutningen af august, så er der nogle fangere, der sejler derop i deres speedbåde. Det tager

kun 2-3 dage.« Men da jeg blev ved med at insistere på at sejle i kajak, begyndte Nikolaj at forklare hvilke bræer, der var farlige, hvor vi kunne komme i land og ikke mindst hvor langt ude den faste vinteris lå! Den slags informationer er naturligvis overordentligt betydningsfulde.

Ture fik fotograferet hele Kullorsuaq og efter en uge gjorde vi os klar til »den store styrkeprøve«. Alt overflødigt udstyr og alle de eksponerede film til udstillingen blev pakket i en kasse og sendt med skib til Danmark. Næsten hele bygden stod ved kajen for at vinke farvel. Isen lå meget tæt under land, men snart var vi ude i åbent vand, der blev skudt salut og affyret nødraketter. Vi for-

Fødselsdagsfest i Nuussuaq, hvor der blev serveret kage og kaffe til hele bygden. Vi blev lukket ind i hold på 4-5 stykker af gangen, så det tog et helt døgn, før alle ca. 200 personer havde været til kaffemik.

svandt ind mellem isskodserne og Kul-lorsuaq lå bag os. Tunge mørke skyer forvandlede himlen til en forrygende snestorm. Efter 20 kilometer måtte vi gå i land på Amdrup Ø, foran lå 400 kilometer indhyllet i tæt snestorm, men det bekymrede os ikke. Findes der noget mere vidunderligt i denne verden end at rejse i det ukendte, prøve kræfter med sig selv i den store vidunderlige grønlandske natur. Ture var fyldt med ungdommens mod og iver, jeg var lykkelig over, at han overhovedet havde lyst til at rejse sammen med sin far. At vores kræfter og sammenhold ville komme på en alvorlig prøve, vidste jeg kun alt for godt. På alle polarekspeditioner er det

imidlertid altid den menneskelige psyk, der er det svageste led. Det var min opgave at få rejsen til at forløbe uden konflikter, så skulle vi nok klare de strabadser, der ventede forude.

Melville Bugt er en af Grønlands mest utilgængelige lokaliteter. På den 400 kilometer lange strækning findes der kun ganske få steder med egentlig land. Ellers er det indlandsisens enorme gletschere, der skyder kæmpe isøer ud i havet. Intet andet sted i det arktiske område findes der tilsvarende mængder af gletscheris. Selv for eskimoerne var Melville Bugt en barriere, som de meget sjældent krydsede. Det var årsagen til at europæerne meget sent fik kontakt med

Fangerfamilies hus i Nuussuaq fotograferet nøjagtigt det samme sted, øverst af Jette Bang i 1936 og nederst af Ture Andersen i 1993.

polareskimoerne, som de kaldes nord for Melville Bugt. John Ross, engelsk søofficer, sejlede med de to skibe *Isabella* og *Alexander* i 1818 som den første over Melville Bugt og mødte en lille stamme polareskimoer øst for Kap York. Den amerikanske polarforsker, Robert Peary, gennemførte i slutningen af 1800-tallet en lang række ekspeditioner i hele Nordgrønland. Peary blev meget hurtigt klar over eskimoernes utrolige overlevelsessevne og han var den første, der for alvor havde eskimoerne med på sine ekspeditioner. Omkring århundredskiftet havde man fået koloniseret hele Grønland undtagen landet nord for Melville Bugt. Robert Peary havde flere handelsstationer og området var tæt på at blive amerikansk. Det var bla. baggrunden for at Ludvig Mylius-Erichsen i 1902 til 1904 gennemførte »Den Danske Litterære Grønlandsekspedition«. Blandt deltagerne var den unge Knud Rasmussen, maleren Harald Moltke, kateketen Jørgen Brønlund samt grønlænderne Gaba og Simon fra Upernavik distrikt. Ekspeditionen rejste med hundeslæder over Melville Bugt og nåede til Kap York, hvor de fik kontakt med polareskimoerne. Det blev begyndelsen til Knud Rasmussens eventyrlige liv. I 1910 grundlagde han sammen med Peter Freuchen handelsstation »Thule« tæt ved den gamle eskimoboplads Uummannaq.

I årene herefter blev kontakten mellem Upernavik og Thule udbygget. Fangere fra Thule »hented« koner i det nordlige Upernavik distrikt og fangerne fra Upernavik tog på fangstrejser i Melville Bugt op til Kap York. I dag er det

almindeligt at køre med hundeslæde over Melville Bugt eller at krydse med speedbåd i slutningen af sommeren.

Ture og jeg stod nu på den lille ø Qaarasulik. På en pynt ligger der en træhytte, som kaldes »Bjørneborg«. Den er meget velholdt med tagpap udvendigt og malet i en frisk, lysegrøn farve indvendigt. Bjørneborg blev anvendt som posthus for Thule distrikt gennem mange årtier. Hundeslæder nordfra afleverede i marts måned post og hentede post, som var kommet med skib til Upernavik i november/december måned. Således fik man post hele to gange om året i Thule distrikt! Foran hytten var der en flagstang, hvor de tilreisende slædefolk hejste et flag, så man kunne se, om der var gæster i hytten. Der var nemlig forbud mod, at hunde og mennesker blandede sig med hinanden.

I dag er flagstangen borte. Der kommer ikke længere postslæder til Bjørneborg. Jeg blev pludselig grebet af selvransagelse, da jeg stirrede nordover og kun så is, is og atter is. Måske skulle vi alligevel have lyttet til Nikolaj og rejst sammen med fangere i speedbåde, eller bedre, vente til foråret, hvor det hele var frosset fast med 2 meter tyk havis. Så kunne vi let og ubesværet køre over Melville Bugt med hundeslæde, som så mange har gjort.

Ture stirrede udover det uendelige hav dækket med gletscheris. Jeg kunne mærke, at for ham var det begyndelsen til det store eventyr, det ukendte og uprøvede, hvor både fysikken og psyken var afgørende. Hans øjne lyste af udlængsel, lyst, energi og ungdommens selvsikkerhed. Jeg spurgte, hvad han

Kjer Gletcher syd for Kløftet Nunatak danner kommunegrænse mellem Upernavik og Thule. Herfra og 400 km nordover går indlandsisens enorme gletchere ud i havet, kun afbrudt af enkelte, smalle halvøer.

mente om sagen. »Jeg kan godt forstå, at ingen har krydset Melville Bugt i kajak med al den is, men hvor bliver det spændende«. En bedre rejsekammerat kunne jeg ikke få og jeg sagde, »naturligvis klarer vi det«.

Den følgende uge var vejret meget smukt, klar himmel med 4-5 frostgrader

nogle timer om natten. Solen var nu tæt på horisonten ved midnat, men det var ikke mørkt. Vores næste destination var Kap Seddon, en gammel kendt eskimoboplads, hvor Knud Rasmussen havde været flere gange. Fra toppen af de højeste isfjelde kunne vi let se de 100 kilometer op til »Det Store Renland«, som det

kaldes på grønlandsk. Havet var tæt pakket med gletscheris, som uafbrudt var i bevægelse. Både strømmen og solens varme smeltede isen, så den kom i ubalance og rullede rundt. Pludselig styrtede enorme isstykker bragende ud i havet og efterlod rullende dønninger. I begyndelsen blev vi en smule forskrækket, men efter et par dage fornemmede vi isens særlige åndedræt, dvs. at kende til variationerne i frigørelsen af den indespærrede luft, så vi roede trygt afsted.

Det smukke, stille vejr betød stor afsmeltning af gletscherisen, hvor det ferske vand blev liggende 20-30 cm over det salte vand. Med nattefrosten betød det – nyis! Det værste en kajakmand kan komme ud for. Nyisen blev liggende til over frokost og allerede kl. 21 begyndte det at fryse til igen. Omkring midnat var isen 2-3 cm tyk. Det hændte flere gange, at vi ikke var kommet frem til en ø i tide og måtte hakke os gennem kilometer efter kilometer. At sove på et isfjeld er koldt, men værre er, at det driver sydover ofte mange kilometer på 6-8 timer. Vi indrettede hurtigt vor rejserytme efter nyisen og gik i land i Kap Seddon efter 4 dage.

Vi fandt en teltplads tæt ved den gamle eskimoboplads, som var overbe-groet med græs og endog enkelte steder med pilekrat. Vidunderligt med al den frodighed efter de nøgne, kolde skær og is de foregående dage. Overalt i terrænet fandt vi depoter, rævefælder og rensdyr-gevirer, som vidnede om stedets livlige aktivitet for hundrede år siden. I dag er rensdyrene borte og Kap Seddon får kun sjældnen besøg af fangerne fra Kul-lorsuaq. Vi klatrede op på toppen af den

lange halvø. Langsomt voksede hori-sonnten, for til sidst at blive til en fanta-stisk udsigt. Mod syd kunne vi se næsten 150 kilometer forbi Holm Ø til Nuus-suaq og mod nord endnu længere, helt op til Kap Melville i Thule distrikt. Så langt har jeg aldrig set før i Grønland, 400 kilometer ved blot at dreje hovedet 180 grader. Det var et utroligt impone-rende og betagende, næsten uvirkeligt smukt syn. Langt ude i Melville Bugt kunne vi se den lille, mørke kegleforme-de basalt ø, Thom Ø, som slædefolkene bruger som fixpunkt, når de krydser bugten langt fra de store bræer i øst.

Vi blev så opstemte, at vi helt overså en sart, hvid, næsten skyggeagtig, plan flade strække sig fra Ajakos Skær og nordefter – det var vinterisen! Opløf-tede sprang vi ned over klipperne fra 600 meters højde, trykket pressede svagt på trommehinderne, solen varmede på den sydvendte skråning, der endnu var fyldt med sensommerblomster. Vi blev enige om, at vi nok skulle klare vinter-isen.

I et fantastisk vejr nåede vi på tre dage frem til Ajakos Skær. Vi havde roet om-kring 50 kilometer om dagen. Der var meget gletscheris, men det havde ikke givet problemer, tværtimod var det en stor hjælp. Efter en time eller to kunne vi let finde is, hvor vi kunne gå op og strække ben, få udsyn til et nyt stort is-fjeld, tage kompaskurs og sejle videre nordpå. De sidste 10-15 kilometer op til Thom Ø begyndte vinterisen, men den var heldigvis i drift, og i store kurvede sejladsen nåede vi frem til Thom Ø. På vej til toppen fandt vi en tidligere eski-moisk boplads. Den var ikke registreret

John Andersen trækker kajakken over den gamle vinteris i den nordlige del af Melville Bugt. Den faste vinteris lå nogle steder op til 50 km ud fra gletcherkysten. Det sejlbare åbne hav lå ofte 70-80 km ude.

af Grønlands Nationalmuseum, så jeg gik straks igang med fotografere og opmåle tomterne. På alle mine kajak-ekspeditioner i Grønland har jeg altid registreret eskimotomter, det giver netop den form for rejser en særlig di-

mension. Mødet med den eskimoiske fortid støder man på overalt i det tilsyneladende uberørte land. Jeg føler mig aldrig alene eller ensom. Bevidstheden om, at der engang har været folk her, der har overlevet, giver mig, sammen

Der kommer fremmede til bygden Innaarsuit.

med den særlige rytme naturen udviser, en utrolig tryghed. Jeg er aldrig bange, når jeg rejser i Grønland, selv på de mest utilgængelige steder bliver jeg opstemt. Jeg tror, at min forståelse for naturens særlige åndedræt er hemmeligheden bag de mange rejser, jeg har gennemført. Mine filosofiske tanker blev afbrudt, da Ture fra toppen råbte ned til mig: »Far, har du set isen nordover«, jeg glemte eskimotomten og sprang op på toppen. Du milde himmel. Hele strækningen op til Kap Melville lå vinterisen fuldstændig tæt. Men værst var, at den havde

været i drift, så der mellem de enorme isflager lå 3-4 meter høje isvolde. »Nu kommer vi på hårdt arbejde« sagde jeg til Ture, som omhyggeligt gennemsøgte isen med kikkerten. »Der er blå revner indimellem« udbrød han glædestrålende, »lad os komme afsted«.

Sammenpakket, rådden vinteris er en ren djævelskab. Bedst som man føler sig sikker, går man pludselig igennem. Det er koldt og vådt. Men Ture havde opfundet en ny form for fodtøj. Vi havde tynde polyesterstrømper og udenpå neopren sokker, som gik op over ankelen og

så trekkingsko med profilsåler. Når vi faldt igennem og blev våde, tog det kun kort tid, før vi igen havde varmen i fødderne. Det havde den store fordel, at vi med det lette fodtøj behændigt kunne springe omkring på isen og ned i kajaken, når det hele brast omkring os.

Vi kom hurtigt ind i en fast rytme. Først skulle vi forcere isvoldene, dernæst ud på rådden is, på med trækselen, for at vandre 10 eller 100 meter over en flage, for igen at starte forfra. Engang imellem var vi heldige og fandt smalle åbenvandsrevner mellem flagerne. Her kunne vi sejle over, eller når retningen var rigtig, sejle nogle hundrede meter fremefter. Vores dagsrejse blev decimeret fra 40 til 10-15 kilometer om dagen, men vi kom fremad og Kap Melville blev tydeligere og tydeligere.

Efter 3 dage ude i isen nåede vi endelig frem. Overalt på klipperne lå der plastposer, dåser og glasskår. Det var fangerne fra Savigsivik, der tydeligt brugte den gamle eskimoboplads, Navdlortoq. Selve bopladsen ligger bag en nyopført fangsthytte. Her findes det smukkeste vinterhus, som jeg har set i hele Grønland. En 2-3 meter høj stenmur omkranser huset, hvor der er en stenbriks på ca. 3×6 meter, som består af 2 store stenheller. Jeg var her sidst i 1986 og huset bærer i dag desværre præg af, at være blevet anvendt som opbevaringsplads for tilfældige ting. Huset burde fredes. Afstanden til den grønlandske fortid går hastigt. Kommende grønlandske generationer har – ligesom os andre – brug for at værne om den kulturarv, der er fundamentet i vores tilværelse.

Omkring midnat i slutningen af au-

gust var solen borte bag de høje fjelde og det frøs 8 grader. Nyisen lagde sig som bølgende marieglas i åbentvandsrevnerne, for efter nogle timer at stivne i 4-5 cm tykkelse. Her var meget smukt og vi var opstemte over at have krydset Melville Bugt, som de første i kajak. Det skulle fejres med en festmiddag og vi blev enige om at tage en »overligger dag«, så krop og sjæl kunne få hvile, før vi kom frem til Savigsivik, den sydligste boplads i Thule kommune. Ture havde skud til to alke og to tejer; jeg flåede dem, mens Ture rørte pulver op til citronfromage med vegetabilsk flødeskumspulver. Til hors d'oeuvre fik vi stegte tejest bryster med indmad lagt på de sidste to stykker rugbrød, der blev ristet over primussen. Hovedretten bestod af kogte alke, vandet blev brugt til en Blå Bånd fritidsret og kartoffelmospulver. Desserten var citronfromage med flødeskum og smeltet chokolade. Da vi efter et par timer var færdige med dette madorgie, lagde vi os veltilfredse i soveposerne med tanken om, at det ikke var en sød drøm, men virkelighed, at vi skulle blive her den følgende dag.

Den næste eftermiddag varmede solen på teltet, så der blev tropisk hedt. Vi blev enige om, at det skulle være »den store badedag«. Tæt ved lejren var der en rislende bæk. Bad blev det ikke til, da vi stod med fødderne i det iskolde smeltevand. I stedet for skyllede vi sokker og underbukser, hængte dem til tørre og gik op på det bagved liggende fjeld. Det var meget uvejsomt, store kantede sten lå hulter til bulter imellem hinanden, som om en kæmpe lige havde kastet dem. Rundt omkring var der rævefælder

fra den store gamle eskimoboplads. Ture fandt et gammelt narhvalkranie, hvori der sad et stykke af en tand. Vi knuste det imellem nogle sten, fik tanden fri og tog den med os som et minde om den smukt beliggende boplads. Fra toppen af fjeldet kunne vi se over til Meteoritøen, hvor Savigsivik ligger. Der er ikke mere end 40 kilometer, men isen var tæt pakket hele vejen. Der var langt ud til det åbne hav, 10-15 kilometer, men værre var de skyer, der kom fra syd med begyndende vind. Ture så en smule betænkelig ud ved situationen, men jeg kendte området og sagde, at der heldigvis lå to isfjeldsbanke på strækningen. Skulle isen pakke voldsomt, kunne vi altid gå op på de strandede isfjelde.

Da vi rundede Kap Melville den følgende dag, opdagede vi et grønländertelt oppe på klipperne. Her er mennesker, sagde vi til hinanden og råbte »hallo« så højt, vi kunne. Der var ingen reaktion, vi trak kajakkerne op på klipperne og løb op til teltlejren. Til vores store skuffelse var den forladt. Det var trist, for det er altid en stor oplevelse at møde grønlændere på fangstpladserne. Der lå fiskegarn, påhængsmotorer, benzindunke og narhvalkød til tørre på klipperne. Vi tog et stykke af det sorte, trevlede kød. Da vi kom tilbage til kajakkerne, var isen næsten kommet frem til land, det blæste op og de store vinterisflager bragede mod hinanden, og begyndte at dreje omkring i flere forskellige retninger. Heldigvis var det klart vejr, så vi let kunne se Meteoritø. Det blev meget hårdt arbejde. Hen over flagerne og op over 3-4 meter høje skrueisvolde. Ud på tynd is, hvor vi ofte måtte

sidde i kajakken, rådden vinteris, med soppeture, men fremad kom vi. Efter 20 timer ude i drivisen nåede vi frem til den første isfjeldsbanke. Kun 15 kilometer havde vi tilbagelagt. Vi indrettede os på læsiden af et stort isfjeld. Primussen kom igang, varm kødret og chokolade. Trætte lagde vi os lidt ubekvemt i kajakkerne og blundede snart hen. Efter 4-5 timer vågnede Ture, han var stiv af kulde og begyndte at løbe rundt på isfjeldet for at få varmen. Pludselig hørte jeg ham råbe: »Far, der er en stor åben revne over mod Savigsivik«. Jeg sprang op og kunne tydelig mærke, at kulden havde sat sig kroppen. »Lad os komme afsted, før den lukker igen«. Hurtig kom kajakkerne i vandet og vi roede afsted for fuld kraft. »Det er næsten som at sejle på Mølleåen om vinteren, det er bare meget flottere«, grinede Ture. Jeg blev glad, da jeg kunne fornemme, at han havde glemt de foregående dages slid, strabadser og kolde fødder. Åbentvandsrevnen sluttede, vi trak igen kajakkerne op på isen og styrede imod den anden isfjeldsbanke, der ligger 4-5 kilometer fra Savigsivik. Efter 12 timer nåede vi isfjeldbanken, her var vinterisen igen i drift og vi blev våde. Vi kom tættere under land og kunne skimte telte på stranden, men der var ingen mennesker, vejret og isen var for dårlig til fangst. Endelig lidt over midnat dukkede det ene lille farvede træhus op efter det andet. Snart kunne vi høre både hunde og legende børn. Pludselig kunne vi se folk komme løbende ud af husene ned mod stranden. Da vi kom tæt på kunne jeg genkende storfangeren Qaerneaq Nielsen. Med et kæmpe smil råbte

han »Tillykke John Andersen og Ture med rejsen over Melville Bugt«. Nu kunne jeg genkende flere på land, der var Simond, Peter og Sahra, Feleimon, Qitlaq og mange flere. Det var så overvældende, at jeg fik tårer i øjnene. »Kom nu op og få noget te«, grinede Qaerneaq, nogen mere livsbekræftende end ham findes ikke i hele Grønland. Hans kone, Teresie, tog pænt imod os og havde allerede stillet franskbrød, margarine og marmelade frem, da vi trådte ind i den varme stue. »Sikke en stærk og dygtig søn, du har, og hvor er det flot, at i har krydset Melville Bugt i kajak, for der er meget is i år«, sagde Qaerneaq. Som en af de dygtigste fangere i Thule distrikt, var det for os den bedste lykønskning, vi kunne modtage.

Vi boede i den gamle handelschefbolig, som tømrer Henning Jeppesen fra Qaanaaq var i færd med at male. Han var umådelig venlig og meget interesseret i vores rejse. De næste par dage gik med at besøge gamle venner, som alle gerne ville møde Ture. Den tredje dag blev vejret smukt, vi tog kajakkerne og roede over til Sidebriksfjord. Da vi kom op på det 400 meter høje fjeld, kunne vi se, at der var åbent vand til kap York, men isen lå fast i hele fjorden. Vi gik et par timer op på indlandsisen og Ture foreslog, at såfremt der kom pakis på yderkysten, så kunne vi jo bare trække kajakkerne hen over bræerne, de sidste 75 kilometer op til Thule. Det blev dog ikke til noget, for netop som vi kom tilbage, hørte vi larmen fra en helikopter. Sammen med resten af bygden stimlede vi sammen i heliporten. Piloten kom hen til os og spurgte, om vi ikke skulle

med tilbage! »Er der plads?« spurgte jeg forbavset. Ja, vi flyver om ti minutter. Aldrig havde vi pakket sammen så hurtigt. Jeg bad Henning om at sende kajakkerne op til Kurt i Qaanaaq, og vi steg ind i helikopteren.

Halvanden time senere gik vi ind i den store »dininghal« på Thule Air Base. Under vores rejse i Melville Bugt, havde jeg, når humøret var langt nede, fortalt Ture om Thule Basen og om hvor meget mad, der fandtes. Nu skulle alle hans drømme indfries. Inden længe sad han tavs bøjet over tallerkenen med steaks, kartoffelmos, pommefrites, sovs og salat. Ved siden af havde han 2 hamburgere og et glas med cola og sprite. Efter en halv time var han færdig og spurgte, om man måtte tage mere. »Lige så meget du lyster«, sagde jeg. Han sprang afsted og fyldte op endnu engang for at starte forfra.

Vi havde to dage på Thule Basen og heldigvis mødte vi nogle bekendte, som havde været oppe på Inglefield Land for at lede efter Meteoritter. De havde lejet mountainbikes og vi besluttede sammen at køre til Dundas, det gamle Thule, den næste dag. Det var rart at komme væk fra de triste og monotone barakbygninger på basen. Let gik det op i fjeldet, hvorfra der var en imponerende udsigt ned over Dundas, det karakteristiske Thulefjeld og den smukke Wolstenholmen Fjord. Vi lagde os i græsset omkring de forladte tørvehuse. Sensommersolen varmede endnu en smule. Vi snakkede om gamle dage, Knud Rasmussen og de store ekspeditioner. For en kort stund stod solen stille, før vi alle igen skulle tilbage til Danmark.